

kének tanára. Közös énekek és énekeskönyvek a XVI–XVII. században címmel *H. Hubert Gabriella*, az Evangélikus Országos Könyvtár munkatársa, majd a közös énekanyag mai lehetőségeiről *Ecsedi Zsuzsa*, az Evangélikus Kántorképző Intézet tanára szól. Végül *Ferenczi Ilona*, a MTA BTK Zenetudományi Intézetének munkatársa tartott előadást A genfi zsoltárok helye a magyarországi református és evangélikus énekeskönyvben címmel. Az előadás után kisebb vita kerekedett arról, hogy meg kell-e őrizni mind a 150 zsoltárt akkor is, amikor csak egy részét éneklik a gyülekezetek. A napot záró vesperáson közreműködő *Budafoki Református Kántorátus-t Papp Anette* vezette.

A harmadik nap délelőttjén a korábban bemutatott holland, svájci és a készülő cseh énekeskönyv tételeiből énekeltek ízelítőt a résztvevők az előadók vezetésével. Délután az új magyar református énekeskönyvről szóló beszámoló keretében Fekete Csaba elmondta, hogy az énekeskönyv befogadásához az egyház istentiszteleti életének kell megújulnia. *Zalatnay István*, a budapesti Erdélyi Gyülekezet lelkipásztora, aki szintén tagja az Énekeskönyvi Bizottságnak, az énekeskönyv szerkesztésének téziseit ismertette a jelenlévőkkel: a szerkesztés alapvető mércéje Isten ígéje kell, hogy legyen; olyan kor énekeit karoljuk fel, amely hitben tiszta (inkább a régi, mint az új énekeket); azt kell kivinnünk az életbe, amit a templomban kapunk, nem pedig fordítva; az objektív hitigazságoknak elsőbbségük van a szubjektív hitélményekkel szemben; alázatosnak kell lenni ahhoz, hogy hozzáfogjunk a revideáláshoz; csak akkor szabad változtatni, ha ahelyett, amit elveszünk, tudunk adni valami mást.

A konferencia előadásai —kép- és hanganyaggal együtt— itt találhatóak: <http://egyhazzene.reformatus.hu/index.php?id=119>

Orosz Otília Valéria

a Királyhágómelléki Református Egyházkerület egyházzenei előadója

A szív és a száj

Melyik az első az istentiszteleti éneklésben?

Korunk egyházi éneklését talán soha nem volt sokszínűség és összevisszaság jellemzi. Egyre használatosabbak a divatos könnyűzenei stílusban írt énekek, ugyanakkor egyes egyházzeneszek, liturgiával foglalkozó lelkészek a XVI–XVII. századi óprotestáns istentisztelet világát tekintik ihlető forrásnak. Világszerte tapasztalható efféle polarizáltság. A közös gondolkozáshoz és útkereséshez elengedhetetlen megérteni, hogy milyen pozitív szándék, cél mozgatja a különböző gondolkodású emberek szívét, hangját, hangszerét.

A mai könnyűzenével élők látszólag sokkal inkább szívből énekelnek, mint ahogy az hagyományos istentiszteleti életünkben tapasztalható. Márpedig lehet-e annál komolyabb érv, mint hogy „Nekünk az van a szánk, ami a szívünkben!”? Valóban ez lenne a helyes sorrend? Létezik bármilyen érv ezzel szemben?

Ha elsőre meghökkentő is: létezik. Ennek megértéséhez azonban néhány évszázadot vissza kell menni a történelemben. A XVIII–XIX. század fordulóján élt Friedrich Schleiermacher szerint a teológia igazi tárgya a vallás, a vallásos ember. Ebből következően az istentisztelet alapvetően kiábrázoló, kifejező műfaj: a vallásos ember belső világát, érzéseit, gondolatait kell, hogy kifejezze.

E nézet egy teljes évszázadra meghatározta a liberális protestáns gondolkodás istentiszteletről alkotott elképzeléseit. Az első világháború után azonban Karl Barth és követői elvetették az egész liberális teológiai felfogás alapját. Döntő pontokon visszatértek Schleiermacher előttre, kimondván: a teológia nem a (vallásos) emberről, hanem Istenről kell beszéljen, a világgal szemben teljesen más Istenről. Ebből azután az istentiszteletre nézve is gyökeresen eltérő és a reformátorok fölfogásához sokkal közelebb álló nézet következett. Eszerint az Isten és ember közötti dialógusként formát öltő istentiszteleten az elsődleges Isten szava, cselekvése, amire az ember —az Isten által átformált ember— választ ad. Ez bizony alapvetően eltér attól a felfogástól, amelyben a vallásos ember belső világát kiábrázoló monológ zajlik. A Barth óta eltelt évszázadban e két felfogás folyamatosan jelen van az egyházban, és az istentiszteleti énekléssel kapcsolatos vitáknak is ez a végső lényege. Az a felfogás, amely szerint arra kell törekedni, hogy az legyen a szánkban, ami a szívünkben, végső soron a schleiermacheri gyökerű liberális teológia istentisztelet-felfogásának felel meg.

De hát mi az alternatíva? Értelemszerűen a fordítottja: az istentiszteleti éneklésben jobb, ha az kerül a szívünkbe, amit a szánkra veszünk. Vagyis: olyat kell énekelni, közösen imádkozni, amiről biztosan tudhatjuk, hogy Isten akarata szerint való, és ami ezért kívánatos, hogy „lecsorogjon a szívünkbe”, hogy minél bőségesebben érje és hassa át lelkünket.

Ilyen forrás elsősorban maga a Szentírás. Nem véletlen, hogy az egyház történetében minden igazi reformációnak, megújulásnak velejárója volt a zsolnárok újrafelfedezése. Az egyház azonban majdnem mindig egy kicsit ezen kívülré is merészkedett: mást is imádkoztak, mást is énekeltek. Voltak az egyház történetében olyanok, akikben nagyon erős, tiszta hit élt, és azt alkalmas formában tudták kifejezni. Különösen a nagy megpróbáltatások és a nagy megújulások idején születtek igazgyöngyök: énekeltek és nem énekeltek imákban egyaránt. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint jelenlegi énekeskönyvünk, amelyben csodálatos gazdagsága tárul fel a keresztyén hitből fakadó gondolatoknak, érzéseknek, képeknek, hangulatoknak. Mindez épülésünkre adatott.

E nagy gazdagsághoz egy picit minden nemzedék hozzá tehet. De csak egy picit: szelíden, alázattal. Tudva, hogy sokkal megbízhatóbb az, aminek helyességét, értékét nemzedékek sora próbálta meg, amelynek kimondásáért, megéléséért hitbeli őseink sokszor hatalmas, bennünket megszégyenítő áldozatot hoztak.

A cím az istentiszteletre utal, az istentiszteleti éneklésre, s ez nem keverendő össze a hitmegélés egészével. Valóban igaz, hogy létezik a schleiermacheri „vallásos ember”, a maga legtöbbször gazdag lelki, érzelmi világával, s annak

megnyilatkozásait nem szabad, nem is lehet elfojtani. De nem ez a keresztyén hit végső alapja, lényege. Szabad remélnünk, hogy az, ami most a szívünkben van, majd egyszer letisztult formát találva beköltözik templomainkba is, és gazdagítja az utánunk jövő nemzedékek hitét, életét. De ahhoz, hogy minél több, egyszer majd beérő jó gyümölcsöt hozzon szívünk, arra van szüksége, hogy bőségesen harmatozzon rá az, ami már létező igazi kincs: amit Isten kegyelméből istentiszteletről istentiszteletre az ajkunkra vehetünk.

Zalatnay István

A Szeged-Honvéd téri Református Egyházközség Szegedi Kis István reformátorról elnevezett kórusa 2013. október 5-én ünnepelte megalakulásának 10. évfordulóját. A jubileumi alkalomra az énekkar *Nagy-Szabó Kornélia* — a kórus karnagya, egyben a gyülekezet kántora — vezetésével 11 énekkart hívott meg és látott vendégül. A szegedi baptista, valamint a Kálvin téri és újszegedi református kórusokon kívül távolabbról érkezett a békési, a budakeszi, a soltvadkerti, valamint a szolnoki református gyülekezet énekkara, Debrecenből a Kollégiumi Kántus, Budapestről a Wesselényi utcai Baptista Gyülekezet énekkara, határon túlról pedig a somorjai református, valamint a temesvári református gyülekezet „Új Ezredév” kórusa.

Az ünnepi alkalmon a mintegy 120 fős egyesített énekkar J. S. Bach, Berkesi Sándor, Gárdonyi Zoltán, Lisznyai Szabó Gábor, F. Mendelssohn-Bartholdy, G. Rathbone és J. Rutter egy-egy kompozícióját énekelte. Zongorán közreműködött *Guba Tünde*, orgonán *Róth Márton*. *Kereskényiné Nemes Livia* lelképásztor prédikációjában felidézte azokat a teológushallgatóként szerzett élményeit, melyekkel a Debreceni Református Kollégium Kántusában énekelve gazdagodott, és arról tett bizonyosságot, hogy az ott kapott lelki útravaló máig meghatározza az értékes egyházi zene iránti elkötelezettségét.

Sanda István Dániel